

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ДИДАКТИЧНА
УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
СТУДЕНТІВ ВНЗ I-II РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ**

У статті проаналізовано зміст понять «інтерактивне навчання», «інтерактивна технологія», розкрито роль інтерактивних технологій у створенні освітнього середовища ВНЗ I-II рівнів акредитації. Доведено, що використання інтерактивних технологій сприяє досягненню результативності навчання.

Ключові слова: інтерактивне навчання, інтерактивні технології, навчально-пізнавальна діяльність.

В статье проанализирована сущность понятий «интерактивное обучение», «интерактивная технология», раскрыта роль интерактивных технологий в обеспечении образовательной среды вузов I-II уровней аккредитации. Доказано, что использование интерактивных технологий способствует достижению результативности обучения.

Ключевые слова: интерактивное обучение, интерактивные технологии, учебно-познавательная деятельность.

The article analyzed the essence of the concepts of «interactive learning», «interactive technology», revealed the role of technology in providing interaktivnih educational environment of universities I-II accreditation levels. It is proved that the use of interactive technologies contributes to the learning outcomes.

Key words: interactive learning, interactive technology, educational and cognitive activity.

Успішне здійснення освітньої реформи нерозривно пов'язане зі зміною освітньої парадигми, з переходом від культуроцентричної до антропоцентричної концепції освіти. Принципова відмінність полягає в тому, що головним завданням освіти стає не трансляція соціокультурного досвіду від покоління до покоління, а формування гармонійно розвиненої, творчої особистості, спрямованої на реалізацію власного інтелектуального, духовного, професійного потенціалів. Нова освітня парадигма базується на принципах демократизації, гуманізації, гуманітаризації, системності, цілісності, технологізації, диференціації освіти, на діяльнісному, особистісно орієнтованому дидактичному, суб'єкт-суб'єктному психологічному підходах до навчання. У центрі освітнього процесу знаходиться суб'єкт, який активно діє й усвідомлено опановує основи міжкультурної, пізнавальної, соціальної компетенції.

Отже, дієвість засобів, методів, форм активізації навчально-пізнавальної діяльності особи, яка навчається, постає однією з актуальних проблем дидактики.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що науковцями були сформульовані теоретично-методичні побудови, теоретично обґрунтовано та експериментально досліджено методи та прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності. У педагогічній практиці найбільш ефективними засобами активізації навчально-пізнавальної діяльності зарекомендували себе методи проблемного навчання (А. Алексюк, Д. Вількеєв, Т. Кудрявцев, І. Лернер, В. Лозова О. Матюшкін, М. Махмутов, В. Моляко, В. Ожонь, М. Скаткін, О. Топузов, А. Фурман, Т. Шамова), метод навчальних проєктів (Н. Альохіна, К. Баханов, О. Залужний, І. Єрмаков, М. Кларін, О. Коберник, А. Макаренко, Є. Полат, О. Стаднік), різноманітні форми модульного навчання (А. Алексюк, В. Бондар, К. Вазіна, В. Гарєєв, В. Огнев'юк, І. Сенновський, П. Третьяков, А. Фурман, А. Хучинський, П. Юцявічене).

На сучасному етапі одним із перспективних шляхів активізації особистісної позиції учасників освітнього процесу, на думку фахівців, є застосування інтерактивних технологій навчання. Організація навчально-виховного процесу з використанням інтерактивних технологій формує соціокультурну компетентність студентів, навички спільної навчально-пізнавальної діяльності, критичного мислення, розширює їхні пізнавальні можливості у здобутті, аналізі й застосуванні інформації, а також є базою для професійного становлення.

Мета статті. Розкрити особливості інтеракції освітнього середовища як дидактичної умови ефективності управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Навчально-пізнавальна діяльність, як будь-яка інша діяльність має внутрішній та зовнішній боки. Рівень готовності до навчально-пізнавальної діяльності та особливості її перебігу зумовлюються моделлю особистості суб'єкта, його життєвими пріоритетами та особливостями розумової діяльності. Зовнішній бік навчально-пізнавальної діяльності пов'язаний з освітнім середовищем, тобто зі спеціально створеними умовами для її організації, спрямування, керування та корегування відповідно до суспільних та державних вимог. Таким чином, якщо внутрішній бік навчально-пізнавальної діяльності є особистісним процесом, то зовнішні форми її прояву лімітуються логікою навчального предмету та «компонентами навчального процесу – його змістом, методами, організацією» [5, с. 42]. Зовнішній бік навчально-пізнавальною діяльності виступає як учіння, яке не є тотожним категорії «навчально-пізнавальна діяльність», оскільки в результаті останньої учні або студенти опановують загальні способи дій і наукові поняття, а перша характеризується як «процес засвоєння певних знань і умінь у різноманітних видах діяльності» [2, с. 7].

Ми розглядаємо пізнавальну діяльність як цілісний процес освоєння суб'єктом реальності. Навчально-пізнавальна діяльність, на наш погляд, є формою пізнавальної діяльності, яка відбувається з метою

досягнення запланованих результатів у спеціально створених для цього умовах.

Організаційний етап характеризується підготовкою суб'єкта до набуття нових знань, опануванню новими вміннями та навичками. Під час цього етапу педагог сприяє формуванню відповідної мотиваційної ієрархії щодо учіння, комплексу тактичних цілей, проводить різноманітні заходи з метою активізації опорних знань, особистого досвіду та виявлення рівня початкової компетенції студентів. Основний, етап пов'язаний зі засвоєнням навчальної інформації. Сутність цього етапу розкривається у поєднанні навчально-пізнавальних дій студентів та освітніх дій викладача, який урізноманітнює навчально-пізнавальні дії варіативністю дидактичних підходів з точки зору поєднання методів (ілюстративно-пояснювальний, проблемний, евристичний, програмований тощо), засобів (індивідуальний, парний, груповий, колективний) та прийомів навчання. Кожний конкретний акт навчання, його організаційне оформлення, наповнення методами, засобами та прийомами має задовольняти вимогам до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що висувають рівні засвоєння (розуміння, розпізнавання, репродуктивний, продуктивний, творчий) та рівні знань (розпізнавальний, репродуктивний, продуктивний, творчий). Варіативність дидактичних підходів сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності, підвищенню рівня розумової, інтелектуальної активності [1, с. 133] та розвитку прагнення до самостійної діяльності [4]. Під час завершального етапу відбувається узагальнення й систематизація набутих знань та умінь, зовнішнє оцінювання, самооцінка, відповідне корегування та проєктування наступного акту навчально-пізнавальної діяльності на основі рефлексії.

Сучасна педагогічна наука і практика демонструє підвищений інтерес до питань організації навчання з використанням інтерактивних технологій. У наукових та науково-методичних працях Н. Баліцької, К. Баханова, О. Біди, Г. Волошиної, О. Єльнікової, Г. Коберник, О. Коберника, Н. Коломієць, О. Коротаєвої, О. Пехоти, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, Н. Суворової, П. Шевчука застосування інтерактивних технологій розглядається як один із засобів реалізації діяльнісного, особисто орієнтованого підходів до навчання, відновлення соціалізуючої функції навчальних закладів.

Виходячи з того, що інтерактивні технології належать до технологій дидактичних, вони об'єднуються загальною принциповою ознакою – навчальною взаємодією – та орієнтуються на заданий педагогічний результат. Тому під інтерактивними технологіями навчання ми розуміємо такі дидактичні технології, які характеризуються досягненням запланованих педагогічних результатів шляхом організації та здійснення активної навчальної взаємодії суб'єкта навчально-виховного процесу з навчальним середовищем.

Організація навчально-пізнавальної діяльності студентів відповідно до технологічної моделі інтерактивного навчання: 1) відповідає концепції безперервної професійної освіти протягом усього життя, оскільки спрямованість на стимулювання студентів до саморозвитку засобами пізнавальної діяльності формує психологічну готовність до постійної самоосвіти та професійного вдосконалення; 2) створює умови для творчої самореалізації, ґрунтуючись на концепції саморозвитку особистості, виходячи з принципу гуманізації, людиноцентричності та природовідповідності навчально-виховного процесу; 3) сприяє формуванню суспільнозначущих особистісних якостей (толерантність, демократичність, адекватність самооцінки, відповідальність, готовність до спільної діяльності тощо) шляхом організації колективної та індивідуальної мислєдіяльності; 4) формує активну життєву позицію, спрямовують молоде покоління до життєтворчості та розробки стратегії власного життя на основі діяльнісної основи навчання.

Таким чином, студенти, діючи в рамках моделі інтерактивного навчання, що розглядається, засвоюють загальний засіб технологічного керування саморозвитком, як найбільш доцільний та ефективний.

Активна взаємодія суб'єктів освітнього процесу детермінує продуктивне функціонування розвивального простору, необхідними елементами якого є: 1) студент як особистість, що прагне саморозвитку, спрямована на творчість, незалежну активну позицію, здійснення власної життєтворчої стратегії; 2) викладач, діяльність якого характеризується високим рівнем професіоналізму та загальної культури, демократичним стилем, повагою до студентів; 3) система технологічного інструментарію (авторська робоча навчальна програма, система методичного та дидактичного забезпечення, різноманітні технології інтерактивного навчання тощо); алгоритмічна організація технологічних просторів, як необхідного середовища для активної навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Становлення активної, відповідальної, професійно грамотної людини відбувається в процесі постійної взаємодії студентів з викладачем та між собою. Продуктивність такої взаємодії забезпечується принципами суб'єкт-суб'єктних відносин у системі «викладач – студент», відкритістю для конструктивної критики, готовністю до спільної діяльності, позитивною реакцією на нові, незвичні форми навчальної роботи, формуванню нових способів мислення, діяльності, особистісних та професійних установок.

Література

1. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / Валентина Іванівна Лозова. – Харків : «РЦНІТ», ХДПУ, 2000. – 175 с.
2. Максименко С. Навчання, що виховує і розвиває / Сергій Дмитрович Максименко // Психолог. – 2004. – №21-22 – С. 3 – 21.
3. Селевко Г. К. Традиционная педагогическая технология и её гуманистическая модернизация / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 144 с.
4. Солдатенко М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності : монографія / М. М. Солдатенко. – К. : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – 198 с.
5. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : [учеб. пособ. для студентов пед. ин-тов] / Галина Ивановна Щукина. – М. : Просвещение, 1979. – 160 с.